

כשרה על קלף, לרב נמי לא תימא דהוא אמר דוכסוסטוס הרי הוא כקלף.

אלא אימא כך אמר רב: קלף הרי דוכסוסטוס מה דוכסוסטוס כותבין עליו מזוזה אף קלף כותבין עליו מזוזה. (4)

שנינו במשנה: דיו כדי לכתוב שתי אותיות.

תנא: המוציא דיו, שיעורו הוא בשיעור ג-א כתיבת שתי אותיות כשהוא מוציא בדיו יבש. או בשיעור שתי אותיות — בדיו שבקולמוס. או שמוציא דיו הראוי לכתוב שתי אותיות, בקלמריין, בקסת הסופר.

בעי רבא: הוציא דיו בשיעור אות אחת, בדיו יבש ואות אחת בקולמוס ואות אחת בקלמריין — מהו? האם מצטרפין שלשת סוגי הדיו לשיעור שתי אותיות? (1)

ומסקינן: תיקו!

אמר רבא: הוציא דיו בשיעור שתי אותיות לרשות הרבים, וכתבן כשהוא מהלך, הרי על אף שלכאורה הוא לא עשה הנחה ברה"ר, שהרי הוא עצמו לא נח נולא היה מצב שבו ניתן לומר ש"הנחת גופו הוי

לאו, דכתיבא אדוכסוסטוס. שהרי אם היו כתובים על קלף, בלאו האי טעמא דאין מורידין אי אפשר לעשות מהם מזוזה, לפי שאינה כשרה אלא על דוכסוסטוס.

הרי שתפילין כשרין גם על דוכסוסטוס, וראיה לרב.

ודחינן: לא! הכא איירי דכתיבא על הקלף, ולעולם אין תפילין כשרים על דוכסוסטוס.

ומקשינן: ומזוזה אקלף מי כתיבין?! דאיצטריך לומר שאין עושין מתפילין מזוזה משום אין מורידין.

ומתריצין: אין!

והתניא כן: כתבה למזוזה על הקלף, על הנייר ועל המטלית פסולה.

אמר רבי שמעון בן אלעזר: רבי מאיר היה כותבה למזוזה על הקלף מפני שהיא משתמרת, שהקלף חזק יותר מהדוכסוסטוס. ותנא דברייתא ד"תפילין שבלו" סבר כרבי מאיר.

ומסקינן: השתא דאתית להכי דמזוזה

שבדיעבד כשר גם אקלף, והא דרבי מאיר היה כותבה היינו לפעמים כשלא היה מזדמן לו דוכסוסטוס, אי נמי דוקא במקום שאינה משתמרת כגון שעומדת במקום התורפה או מזוזה של רבים שאינה נבדקת אלא פעמים ביובל היה כותבה על קלף, אבל לכתחילה צריך דוכסוסטוס למזוזה. ר"ן וריטב"א.

1. ואין להקשות דתיפוק ליה שהוא חייב משום הוצאת הקולמוס. כיון שהקולמוס הוא טפל לדיו

שמע, תוד"ה הא. ובריטב"א מפרש שחתך שתי הפרשיות ותפרן יחד דכשר בכי האי גוונא.

4. נחלקו ראשונים, יש אומרים שאף לכתחילה כותבין מזוזה על קלף לרב, דהא אמרינן דהוא סבר כרבי מאיר ורבי מאיר היה כותבה על הקלף ומשמע דלכתחילה היה עושה כן, והא דקתני לעיל דהלכה למשה מסיני מזוזה על דוכסוסטוס היינו אף על דוכסוסטוס, ויש אומרים דגם רב סבר דלכתחילה מצות מזוזה על דוכסוסטוס אלא